

# Motion till riksdagen

1989/90:U532

av Inger Schörling m.fl. (mp)

EG-anpassningen och gränskontrollen

---

Under valrörelsen 1988 gick moderaterna till hårt angrepp mot miljöpartiets skeptiska EG-hållning. Bland annat beskylldes de gröna för att vilja hindra ungdomars fria tåggluffning i Europa. I handboken *Med tåg i Europa* avhandlas 26 europeiska länder i bokstavsordning från Belgien till Östtyskland och Europa-kartan sträcker sig från Lissabon i väst till Istanbul i öst (Turkiet ingår självklart i detta Europa – och Marocko!), från Nordkap i norr till Sicilien i syd. EG nämns över huvud taget inte alls i boken (som förnyas varje år)! Visum krävs bara till tre-fyra länder (det ändras då och då), alltså inte ens till alla östländer.

Slutsats: För tåggluffarbehov är gränserna inom *hela* Europa redan på god väg att avskaffas, vilket inte har någonting med EG att göra. Miljöpartiet de gröna är starkt positivt till ytterligare ökning av ungdomars möjligheter att fritt resa över så stora områden av Europa och världen som möjligt.

EG:s planer på att helt avskaffa alla sorters gränsformaliteter, dvs. också pass- och tullkontroll, handlar om helt andra saker. Hela gränskontrollen ska avskaffas, är det tänkt. "Riksgränsen till Danmark ska bli som en länsgräns", enligt EG-förespråkaren Carl B Hamilton i *Europa och Sverige*. Det kan förefalla sympatiskt. Men inte ens mellan de nordiska länderna med deras intima samarbete har man kunnat avskaffa alla gränskontroller, bl.a. för att man vill kunna motverka smuggling. En viss kontroll av människors rörelser i syfte att förhindra inresa av terrorister brukar också accepteras av de mest liberala grupper.

Till skillnad från Norden kommer EG att upprätta en gemensam yttergräns. Det innebär t.ex. att alla EG-länder (och EG-anpassade länder) måste ha samma inresebestämmelser. Så fort en icke-EG-person har kommit in i EG-området ska vederbörande nämligen kunna röra sig helt fritt inom hela EG-området. Den som släpps in i Pireus eller Lissabon ska ha rätt att utan någon som helst gränskontroll fritt resa till Helsingör och (om regeringens EG-anpassningsplaner genomförs) Haparanda. Därför måste EG-länderna bland annat komma överens om gemensamma visumkrav. En lista har upprättats på femtio länder för vilka EG gemensamt kommit överens om att kräva visum. På den listan finns länder som Sverige redan har avskaffat visumkravet för (Ungern) och flera länder i vårt grannskap som Sverige mycket väl snart kan vilja avskaffa visumkravet för, t.ex. Polen, Sovjetunionen och Östtyskland. Inom ramen för EG-anpassning blir det inte möjligt om inte hela EG går med på det.

Ett viktigt steg på vägen mot helt harmoniserad flykting- och asylpolitik inom EG är det s.k. Schengen-avtalet mellan fem av de sex ursprungliga EG-länderna (Frankrike, Västtyskland, Holland, Belgien, Luxemburg). Avtalet innebär bl.a. att man inför gemensamma visumregler, gemensamt utlänningsregister, gemensamma asylregler. Det mesta talar för att Schengen-avtalet är fröet till harmonisering för hela EG.

”Man måste vara bra enfaldig för att tro att ett svenskt närmande till EG:s inre marknad och ett gränslöst Västeuropa inte skulle innebära att även Sverige tvingas till en total anpassning till de nya skärpta asylreglerna”, skriver David Schwarz, redaktör för tidskriften *Invandrare och Minoriteter*, i en artikel i maj 1989 och räknar upp en rad väntade effekter av den pågående EG-anpassningen:

- Sverige måste införa samma stränga asylregler som EG. Annars kommer EG att införa visumtvång för svenskar.
- Sverige måste ändra sina regler för beviljande av uppehållstillstånd och svenskt medborgarskap och bl.a. sluta bevilja detta för personer som inte kan styrka sin identitet.
- Sverige måste ändra grundlagens regler som förbjuder att svenska medborgare utvisas eller berövas sitt medborgarskap.
- Sverige måste sluta ”gynna” nordiska medborgare från icke-EG-länder, t.ex. finländare som arbetar i Sverige; de måste berövas rättigheter som de nu har enligt nordiska konventioner och reduceras till ”gästarbetare”.

### Fritt fram för knarksmugglare och terrorister?

Gränskontroller är som bekant inte bara till för att kontrollera legala ut- och infarter, utan också för att hejda inresa av terrorister och olaglig införsel av t.ex. narkotika. Det är inget lätt jobb.

I en utredning som delstatsregeringen i Hessen har gjort framgår att ansvariga myndigheter i stora delar av Västtyskland hyser stor oro för hur gränslösheten ska påverka kriminaliteten. Polischeferna i Hessen, Niedersachsen, Bayern, Baden-Württemberg och Saarland är eniga om att borttagandet av gränskontrollerna leder till ett ”Sicherheitsdefizit” (försämring av säkerheten). Polischefen i Nordrhein-Westfalen betonar särskilt att ”knark- pesten kommer att breda ut sig snabbare” och polischefen i Hamburg tror att den inre marknaden 1992 kommer att leda till ökning både av knarksmuggling på grund av gränslösheten och ”ekonomisk brottslighet på grund av det ökande konkurrenstrycket”.

Det är alltså klart att även om mycket spaningsarbete sker på annat håll än vid gränsen, är ändå gränskontrollen en upparbetad och praktisk kontrollpunkt som kan fånga smugglare och andra skummisar. Även om de flesta inte direkt fångas vid gränsen, är det uppenbart att avsaknad av regelmässig rutinkontroll vid gränserna avlägsnar ett besvärligt hinder för alla som vill ta in sig själva eller smuggelgoods olagligt i landet.

## Gemensam EG-polis

När gränskontrollerna helt avvecklas behövs någonting i stället, som redan håller på att utvecklas. "Un FBI a la europea", som det har kallats i spanska El Pais (7.2.89). Ett europeiskt FBI, dvs. en överstatlig EG-polis.

Den organisatoriska grundvalen för ett EG-FBI är, utöver Schengen-avtalet, ett samarbete som pågått sedan 1975 och fått förkortningen TREVI efter franska "terrorisme, radicalisme, extremisme, violence internationale". Initiativet kom från EG:s ministerråd och ledningsgruppen utgörs av inrikes- och polisministrarna. Ändå är TREVI formellt skilt från EG så att EG-parlamentets begränsade kontrollmakt inte alls kan utövas. En av de drivande krafterna bakom TREVI var Spanien som ville komma åt baskiska ETA-medlemmar som fått asyl i Frankrike. TREVI sysslar dock inte bara med den sorts vålds- och säkerhetsbrott som förkortningen egentligen står för, utan efterhand har arbetsområdet utvidgats så att det nu också omfattar asylfrågor, utbyte av polistjänstemän, gemensamt utnyttjande av förbindelsepoliser i tredje-länder, gemensamma efterlysningar, samordnat dataregister, datorläsbara identitetskort. Det är också inom TREVI som ersättningsåtgärderna i ett gränslöst Europa diskuteras.

Regeringens integrationsrapport konstaterar:

"För att Sverige ska kunna hamna innanför gränserna för ett med EG gemensamt område utan inre gränskontroller måste man från svensk sida också ta ställning till en samordning med EG när det gäller riktlinjerna för det yttre gränsskyddet." En svensk EG-anpassning när det gäller flykting-, asyl-, invandringspolitik och regler för viseringar m.m. torde "aktualisera vissa överväganden av utrikespolitisk natur", heter det med en byråkratisk underdrift. Men man hoppas att problemet är löst genom att gränslöshetsdirektivet av EG skulle ha lagts på is.

Hur det än går med hastigheten i gränskontrollernas avveckling, är det uppenbart att Sverige är inställt på att EG-anpassa sig. Det visar ett besök av polisminister Bengt K Å Johansson i Madrid i maj 1989, där han enligt ett pressmeddelande från civildepartementet deltog i EG-staternas konferens inom ramen för det s.k. TREVI-samarbetet varvid "vissa frågor på immigrationsområdet som hänger samman med genomförandet av den inre marknaden" dryftades. Statsrådet höll därvid ett anförande där han betonade vikten av brett internationellt samarbete när det gäller terrorism, narkotikabrottslighet och annan grov kriminalitet och han framhöll "att Sverige är berett att ytterligare fördjupa samarbetet", inte minst med EG-staterna.

## Storebror i stället för gränsskydd?

"Big Brother ersetzt den Zöllner" (Storebror ersätter tullaren), hävdar Der Spiegel (10.7.89). När gränskontrollerna bortfaller måste de, som ovan visats, ersättas med olika former av centralkontroll som gäller hela EG-området, inbegripet EG-anpassade länder inom ramen för den inre marknaden.

En aspekt som få lär ha tänkt på är dataintegriteten. I ett annat reportage berättar Der Spiegel (9.10.89):

"Beate Unser flyttar sin marknadsavdelning till Italien. Där kan ingen

hindra henne från att sälja sitt kundkartotek i Flensburg vidare till videoklubbar och pornografiförlag.

Mot. 1989/90  
U532

En adresshandlare i Frankfurt samlar ihop telefon- och telexabbonenter, handels- och yrkesregister och offentliga medlemsregister och låter bearbeta datamaterialet i Belgien för att sålla fram köpkraftiga målgrupper.”

Så kan det gå till, heter det, eftersom det i de flesta EG-länder inte finns samma dataskydd som i Västtyskland. I den svenska regeringens rapporter om EG-anpassningen behandlas datorer och informationsteknologi uteslutande som en marknadsfråga för dataindustrin.

## Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att Sverige skall bibehålla full frihet att självt bestämma över sin visumpolitik,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att Sverige inte kommer att ändra de grundlagsregler som förbjuder utvisning av svenska medborgare eller att någon berövas sitt svenska medborgarskap,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att Sverige inte skall frångå gällande nordiska konventioner om nordiska medborgares inrese-, uppehålls- m.fl. personliga rättigheter i Sverige,

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att Sverige inte har för avsikt att medverka i en västeuropeisk FBI,<sup>1]</sup>

[att riksdagen hos regeringen begär en detaljerad redogörelse för formerna för och målsättningen med den hittillsvarande svenska medverkan i TREVI-samarbetet,<sup>1]</sup>

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att Sverige inte bör medverka i något internationellt polisiärt samarbete, t.ex. inom TREVI, som syftar till ingripande mot eller kontroll av ”radikal” politisk verksamhet,<sup>1]</sup>

4. att riksdagen hos regeringen begär en redovisning av EG-anpassningens följder för dataintegriteten,

[att riksdagen hos regeringen begär en redovisning av åtgärder för att ytterligare underlätta för ungdomar att fritt resa bl.a. genom tågluffning i så många länder som möjligt.<sup>2]</sup>

Stockholm den 24 januari 1990

*Inger Schörling (mp)*

*Claes Roxbergh (mp)*

*Krister Skånberg (mp)*

*Per Gahrton (mp)*

*Elisabet Franzén (mp)*

<sup>1</sup> 1989/90:Ju232

<sup>2</sup> 1989/90:Kr414